

ZESPÓŁ SZKÓŁ MUZYCZNYCH IM. CZESŁAWA NIEMENA
WE WŁOCŁAWKU

WYMAGANIA EDUKACYJNE

ZAŁĄCZNIK DO PROGRAMU NAUCZANIA PRZEDMIOTU GŁÓWNEGO FORTEPIAN

DRUGI ETAP EDUKACYJNY:
PAŃSTWOWA SZKOŁA MUZYCZNA II STOPNIA
CYKL SZEŚCIOLETNI

Opracowanie:
mgr Ewa Grębocka - Stachowiak

Włocławek, wrzesień 2017 r.

KLASA I

1. Zdobywanie wiedzy o muzyce

Uczeń:

- 1) zna budowę fortepianu; posiada podstawową wiedzę z zakresu historii instrumentu (czas powstania, konstruktor) oraz zna jego prototypy; potrafi wymienić znane marki fortepianów;
- 2) zapoznaje się z występującymi w utworach oznaczeniami dynamicznymi, artykulacyjnymi, agogicznymi i interpretacyjnymi (w tym oznaczeniami włoskimi);
- 3) przy pomocy nauczyciela rozpoznaje i definiuje cechy charakterystyczne budowy formalnej wykonywanych i słyszanych utworów, np.: forma sonatowa, rondo, wariacje, etiuda, miniatura;
- 4) z pomocą nauczyciela rozpoznaje cechy charakterystyczne stylu epoki i kompozytora wykonywanych utworów; rozróżnia utwory epok: baroku, klasycyzmu i romantyzmu;
- 5) z wykorzystaniem technologii informacyjnej i komunikacyjnej potrafi dotrzeć do potrzebnych informacji.

2. Rozwój techniki gry na fortepianie

Uczeń:

- 1) prawidłowo wydobywa i kształtuje dźwięk we wszystkich rejestrach, ze szczególnym uwzględnieniem:
 - a) estetyki brzmienia,
 - b) różnorodnych sposobów jego wydobywania;
- 2) doskonali synchronizację pracy i niezależność rąk;
- 3) różnicuje artykulację w palcowej i pasażowej technice gry; poznaje technikę akordową, repetycyjną i kantylenową; przerzuty i skoki; poznaje nowe ozdobniki;
- 4) prawidłowo realizuje fakturę homofoniczną i polifoniczną:
 - a) wykonuje ćwiczenia polegające na eksponowaniu linii melodycznej na tle akompaniamentu, różnicuje melodię i akompaniament poprzez dynamikę,
 - b) doskonali umiejętność prowadzenia dwugłosu polifonicznego – każdy głos inną ręką;
 - c) wykonuje ćwiczenia polirytmiczne;
- 5) doskonali umiejętność posługiwania się pedałem – pedał rytmiczny i synkopowany oraz lewy pedał;
- 6) poznaje i stara się stosować zasady gry a vista;
- 7) prawidłowo gra:
 - wszystkie gamy durowe i molowe w pozycji oktawy w ruchu kombinowanym w obrębie czterech oktaw;
 - gamy durowe i molowe w pozycjach: oktawy, tercji, seksty i decymy równolegle w obrębie czterech oktaw;
 - gamy chromatyczne równolegle w obrębie czterech oktaw;

- pasaże toniczne wraz z przewrotami w ruchu kombinowanym w obrębie czterech oktaf;
- pasaż dominanty septymowej wraz z przewrotami równoległe;
- akord septymowy zmniejszony siódmego stopnia wraz z przewrotami równoległe;
- kadencje.

3. Kształtowanie wrażliwości muzycznej i estetycznej

Uczeń:

- 1) interpretuje utwory muzyczne zgodnie z ich stylem, charakterem i budową formalną, szczególnie uwzględniając zgodnie ze wskazówkami nauczyciela:
 - a) estetykę brzmienia,
 - b) kształtowanie formy w czasie: prawidłowy rytm i pulsację,
 - c) artykulację,
 - d) dynamikę,
 - e) właściwe frazowanie,
 - f) ornamentykę,
 - g) pedalizację;
- 2) podejmuje próby świadomego przekazania treści muzycznej utworu, wykorzystując wyobraźnię brzmieniową;
- 3) wykonuje zróżnicowaną stylistycznie literaturę fortepianową z różnych epok: baroku, klasycyzmu, a także do wyboru: romantyzmu, impresjonizmu i współczesności (XX i XXI wieku);
- 4) prawidłowo i ze zrozumieniem przedstawia formy muzyczne wybrane spośród następujących grup:
 - utwory polifoniczne,
 - klasyczny cykl sonatowy (do wyboru np.: sonatę, koncert), rondo, wariacje,
 - etiudy,
 - utwory kantylenowe i miniatury;
- 5) poprawnie wykonuje z pamięci podczas występów publicznych przygotowany program.

4. Przygotowanie do samodzielnej pracy nad grą i repertuarem

Uczeń podczas ćwiczenia w domu:

- 1) kontroluje prawidłową postawę przy instrumencie;
- 2) pracuje zgodnie ze wskazówkami nauczyciela nad rozwijaniem środków wykonawczych;
- 3) stara się prawidłowo odczytać nowy utwór muzyczny;
- 4) rozumie pojęcia muzyczne, podejmuje próby samodzielnego określenia charakteru utworu;
- 5) stara się zgodnie ze wskazówkami nauczyciela pokonywać problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjno-muzyczne;
- 6) koryguje popełniane błędy.

5. Przygotowanie do publicznej prezentacji muzyki

Uczeń:

- 1) podejmuje próbę przekazu treści muzycznej wykonywanego utworu podczas publicznego występu;
- 2) poznaje i stosuje różnorodne sposoby pamięciowego opanowania utworów muzycznych;
- 3) przy pomocy nauczyciela dokonuje analizy występu i oceny wykonanych utworów;
- 4) poznaje i stosuje podstawowe zasady obycia estradowego i kryteria doboru ubioru.

6. Aktywny udział w popularyzacji kultury muzycznej

Uczeń:

- 1) uczestniczy w realizacji szkolnych przedsięwzięć muzycznych;
- 2) poznaje zasady współpracy z innymi;
- 3) bierze udział w szkolnych popisach, audycjach muzycznych i koncertach.

KLASA II

1. Zdobywanie wiedzy o muzyce

Uczeń:

- 1) utrwała wiedzę z zakresu historii fortepianu i jego prototypów; potrafi wskazać różnice w mechanice fortepianu i jego prototypów; potrafi wymienić znane marki fortepianów;
- 2) posiada wiadomości dotyczące epoki i stylu granych przez siebie utworów muzycznych, z pomocą nauczyciela wymienia elementy dzieła muzycznego;
- 3) zapoznaje się z występującymi w utworach oznaczeniami dynamicznymi, artykulacyjnymi, agogicznymi i interpretacyjnymi (w tym oznaczeniami włoskimi);
- 4) przy pomocy nauczyciela rozpoznaje i definiuje cechy charakterystyczne budowy formalnej wykonywanych i słyszanych utworów, np.: forma sonatowa, rondo, wariacje, etiuda, miniatura i duża forma romantyczna;
- 5) z pomocą nauczyciela rozpoznaje cechy charakterystyczne stylu epoki i kompozytora wykonywanych utworów; rozróżnia utwory epok: baroku, klasycyzmu, romantyzmu;
- 6) z wykorzystaniem technologii informacyjnej i komunikacyjnej potrafi dotrzeć do potrzebnych informacji.

2. Rozwój techniki gry na fortepianie

Uczeń:

- 1) prawidłowo wydobywa i kształtuje dźwięk we wszystkich rejestrach, ze szczególnym uwzględnieniem:
 - a) estetyki brzmienia,
 - b) szerokiej skali dynamicznej,
 - c) różnorodnych sposobów jego wydobywania;
- 2) doskonali synchronizację pracy i niezależność rąk;
- 3) różnicuje artykulację w palcowej i pasażowej technice gry; doskonali technikę akordową, repetycyjną i kantylenową; przerzuty i skoki; poznaje nowe ozdobniki;
- 4) prawidłowo realizuje fakturę homofoniczną i polifoniczną:
 - a) eksponuje linię melodyczną na tle akompaniamentu, różnicuje melodię i akompaniament poprzez dynamikę,
 - b) nabywa umiejętność prowadzenia dwóch głosów jedną ręką,
 - c) wykonuje ćwiczenia polirytmiczne;
- 5) prawidłowo posługuje się pedałem synkopowanym oraz lewym pedałem;
- 6) zna i stosuje zasady gry a vista;
- 7) prawidłowo gra:
 - gamy durowe i molowe w pozycjach: oktawy, tercji, seksty i decymy w ruchu kombinowanym w obrębie czterech oktaw;
 - gamy chromatyczne równoległe i rozbieżne w obrębie czterech oktaw;
 - pasáže toniczne wraz z przewrotami w ruchu kombinowanym w obrębie czterech oktaw;

- pasaże toniczne mieszane w ruchu kombinowanym w obrębie czterech oktaf;
- pasaż dominanty septymowej wraz z przewrotami w ruchu równoległym i rozbieżnym;
- akord septymowy zmniejszony siódmego stopnia wraz z przewrotami w ruchu równoległym i rozbieżnym w obrębie czterech oktaf.

3. Kształtowanie wrażliwości muzycznej i estetycznej

Uczeń:

- 1) interpretuje utwory muzyczne zgodnie z ich stylem, charakterem i budową formalną, szczególnie uwzględniając zgodnie ze wskazówkami nauczyciela:
 - a) estetykę brzmienia,
 - b) kształtowanie formy w czasie: prawidłowy rytm i pulsację,
 - c) artykulację,
 - d) dynamikę,
 - e) właściwe frazowanie,
 - f) ornamentykę,
 - g) pedalizację;
- 2) podejmuje próby świadomego przekazania treści muzycznej utworu, wykorzystując wyobraźnię brzmieniową;
- 3) wykonuje zróżnicowaną stylistycznie literaturę fortepianową z różnych epok: baroku, klasycyzmu, a także do wyboru: romantyzmu, impresjonizmu i współczesności (XX i XXI wieku);
- 4) prawidłowo i ze zrozumieniem przedstawia formy muzyczne wybrane spośród następujących grup:
 - utwory polifoniczne,
 - klasyczny cykl sonatowy (do wyboru np.: sonatę, koncert), rondo, wariacje,
 - etiudy, utwory wirtuozowskie,
 - utwory kantylenowe, miniatury i duże formy romantyczne;
- 5) poprawnie wykonuje z pamięci podczas występów publicznych przygotowany program.

4. Przygotowanie do samodzielnej pracy nad grą i repertuarem

Uczeń podczas ćwiczenia w domu:

- 1) kontroluje prawidłową postawę przy instrumencie;
- 2) pracuje zgodnie ze wskazówkami nauczyciela nad rozwijaniem środków wykonawczych;
- 3) prawidłowo odczytuje nowy utwór muzyczny;
- 4) rozumie pojęcia muzyczne, podejmuje próby samodzielnego określenia charakteru utworu;
- 5) stara się zgodnie ze wskazówkami nauczyciela pokonywać problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjno-muzyczne;
- 6) koryguje popełniane błędy.

5. Przygotowanie do publicznej prezentacji muzyki

Uczeń:

- 1) podejmuje próbę przekazu treści muzycznej wykonywanego utworu podczas publicznego występu;
- 2) poznaje i stosuje różnorodne sposoby pamięciowego opanowania utworów muzycznych;
- 3) stara się korygować błędy, występujące podczas występu;
- 4) przy pomocy nauczyciela dokonuje analizy występu i oceny wykonanych utworów;
- 5) poznaje i stosuje podstawowe zasady obycia estradowego i kryteria doboru ubioru.

6. Aktywny udział w popularyzacji kultury muzycznej

Uczeń:

- 1) uczestniczy w realizacji szkolnych przedsięwzięć muzycznych;
- 2) poznaje zasady współpracy z innymi i próbuje je wdrażać;
- 3) bierze udział w szkolnych popisach, audycjach muzycznych i koncertach.

KLASA III

1. Zdobywanie wiedzy o muzyce

Uczeń:

- 1) pogłębia wiedzę z zakresu historii instrumentu oraz na temat zasad budowy i wydobywania dźwięku fortepianu i jego prototypów – mechanizm wiedeński i angielski, mechanizm podwójnej repetycji;
- 2) posiada wiadomości dotyczące epoki i stylu granych przez siebie utworów muzycznych, umie wymienić elementy dzieła muzycznego;
- 3) dokonuje szczegółowej analizy występujących w utworach oznaczeń dynamicznych, artykulacyjnych, agogicznych i interpretacyjnych (w tym oznaczeń włoskich);
- 4) przy pomocy nauczyciela rozpoznaje i definiuje cechy charakterystyczne budowy formalnej wykonywanych i słyszanych utworów, np.: suita, forma sonatowa, rondo, wariacje, etiuda, miniatura i duża forma romantyczna;
- 5) samodzielnie rozpoznaje cechy charakterystyczne stylu epoki i kompozytora wykonywanych i słyszanych utworów; rozróżnia utwory epok: baroku, klasycyzmu, romantyzmu;
- 6) z wykorzystaniem technologii informacyjnej i komunikacyjnej uzyskuje potrzebne informacje.

2. Rozwój techniki gry na fortepianie

Uczeń:

- 1) prawidłowo wydobywa i kształtuje dźwięk we wszystkich rejestrach, ze szczególnym uwzględnieniem:
 - a) estetyki brzmienia,
 - b) szerokiej skali dynamicznej,
 - c) różnorodnych sposobów jego wydobywania,
 - d) wyrównania brzmienia;
- 2) doskonali synchronizację pracy rąk, niezależność rąk oraz sprawność techniczną lewej ręki;
- 3) różnicuje artykulację w następujących technikach gry: palcowej, pasażowej, dwudźwiękowej, kantylenowej; doskonali technikę akordową i repetycyjną; usprawnia przerzuty i skoki; poznaje nowe ozdobniki (np.: tryle, arpeggio, glissando, tremolo);
- 4) prawidłowo realizuje fakturę homofoniczną i polifoniczną:
 - a) zachowuje prawidłowe proporcje brzmienia pomiędzy kilkoma planami muzycznymi,
 - b) doskonali umiejętność prowadzenia dwóch głosów jedną ręką,
 - c) poznaje kolejne struktury polirytmiczne;
- 5) sprawnie posługuje się pedałem synkopowanym oraz lewym pedałem;
- 6) doskonali technikę gry a vista;
- 7) prawidłowo gra wszystkie gamy i pasaże tak jak w poprzedniej klasie /żywsze tempo/, a także:

- gamy chromatyczne w pozycjach: oktawy, tercji, seksty i decymy równolegle i rozbieżnie w obrębie czterech oktaw;
- pasaże dominanty septymowej mieszane wraz z przewrotami w ruchu równoległym i rozbieżnym;
- pasaże septymowe zmniejszone mieszane wraz z przewrotami w ruchu równoległym i rozbieżnym w obrębie czterech oktaw;
- gamy durowe w podwójnych tercjach legato w ruchu równoległym w obrębie czterech oktaw.

3. Kształtowanie wrażliwości muzycznej i estetycznej

Uczeń:

- 1) interpretuje utwory muzyczne zgodnie z ich stylem, charakterem i budową formalną, szczególnie uwzględniając zgodnie ze wskazówkami nauczyciela:
 - a) estetykę brzmienia,
 - b) kształtowanie formy w czasie: prawidłowy rytm, pulsację, różnice agogiczne,
 - c) kształtowanie napięć muzycznych w melodyce,
 - d) artykulację,
 - e) dynamikę,
 - f) stosunek planów (perspektywę brzmienia),
 - g) właściwe frazowanie,
 - i) ornamentykę,
 - j) pedalizację;
- 2) podejmuje próby świadomego przekazania treści muzycznej utworu, wykorzystując wyobraźnię brzmieniową i ekspresję wypowiedzi;
- 3) wykonuje zróżnicowaną stylistycznie literaturę fortepianową z różnych epok: baroku, klasycyzmu, a także do wyboru: romantyzmu, impresjonizmu i współczesności (XX i XXI wieku);
- 4) prawidłowo i ze zrozumieniem przedstawia formy muzyczne wybrane spośród następujących grup:
 - utwory polifoniczne,
 - klasyczny cykl sonatowy (do wyboru np.: sonatę, koncert), rondo, wariacje,
 - etiudy, utwory wirtuozowskie,
 - utwory kantylenowe, miniatury i duże formy romantyczne;
- 5) poprawnie wykonuje z pamięci podczas występów publicznych przygotowany program.

4. Przygotowanie do samodzielnej pracy nad grą i repertuarem

Uczeń podczas ćwiczenia w domu:

- 1) kontroluje prawidłową postawę przy instrumencie;
- 2) pracuje świadomie nad rozwijaniem środków wykonawczych;
- 3) prawidłowo odczytuje nowy utwór muzyczny;

- 4) rozumie pojęcia muzyczne, podejmuje próby samodzielnego określenia charakteru utworu oraz zastosowania odpowiednich środków wyrazu;
- 5) stara się zgodnie ze wskazówkami nauczyciela pokonywać problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjno-muzyczne;
- 6) koryguje popełniane błędy.

5. Przygotowanie do publicznej prezentacji muzyki

Uczeń:

- 1) podejmuje próbę przekazu treści muzycznej wykonywanego utworu podczas publicznego występu;
- 2) poznaje i stosuje różnorodne sposoby pamięciowego opanowania utworów muzycznych;
- 3) stara się odpowiednio reagować na błędy i korygować je podczas występu;
- 4) przy pomocy nauczyciela dokonuje analizy występu i oceny wykonanych utworów;
- 5) stosuje podstawowe zasady obycia estradowego i kryteria doboru ubioru.

6. Aktywny udział w popularyzacji kultury muzycznej

Uczeń:

- 1) uczestniczy w realizacji przedsięwzięć muzycznych na terenie szkoły i poza nią;
- 2) rozwija umiejętność współpracy z innymi;
- 3) bierze udział w szkolnych popisach oraz audycjach muzycznych i koncertach na terenie szkoły i poza nią.

KLASA IV

1. Zdobywanie wiedzy o muzyce

Uczeń:

- 1) studiuje literaturę z zakresu historii fortepianu, pogłębia wiedzę na temat rozwoju budownictwa fortepianów na świecie;
- 2) posiada wiadomości dotyczące epoki i stylu granych przez siebie utworów muzycznych, umie wymienić elementy dzieła muzycznego, przy pomocy nauczyciela dokonuje analizy harmonicznej;
- 3) dokonuje szczegółowej analizy występujących w utworach oznaczeń dynamicznych, artykulacyjnych, agogicznych i interpretacyjnych (w tym oznaczeń włoskich);
- 4) podejmuje próby samodzielnego rozpoznania i definiowania cech charakterystycznych budowy formalnej wykonywanych i słyszanych utworów, np.: fuga, suita, forma sonatowa, rondo, wariacje, koncert, etiuda, miniatura i duża forma romantyczna;
- 5) samodzielnie rozpoznaje cechy charakterystyczne stylu epoki i kompozytora wykonywanych i słyszanych utworów; rozróżnia utwory epok: baroku, klasycyzmu, romantyzmu, impresjonizmu;
- 6) z wykorzystaniem technologii informacyjnej i komunikacyjnej potrafi dotrzeć do potrzebnych informacji.

2. Rozwój techniki gry na fortepianie

Uczeń:

- 1) prawidłowo wydobywa i kształtuje dźwięk we wszystkich rejestrach, ze szczególnym uwzględnieniem:
 - a) estetyki brzmienia,
 - b) szerokiej skali dynamicznej,
 - c) różnorodnych sposobów jego wydobywania,
 - d) wyrównania brzmienia;
- 2) na miarę swoich możliwości wykorzystuje elementy techniki gry w sposób wirtuozowski;
- 3) doskonali synchronizację pracy rąk we wszystkich typach faktury, niezależność rąk oraz sprawność techniczną lewej ręki;
- 4) różnicuje artykulację w następujących technikach gry: palcowej, pasażowej, akordowej, dwudźwiękowej, kantylenowej; doskonali technikę repetycyjną; usprawnia przerzuty i skoki; poznaje nowe ozdobniki (np.: tryle, arpeggio, glissando, tremolo); poznaje technikę oktawową;
- 5) prawidłowo realizuje fakturę homofoniczną i polifoniczną:
 - a) zachowuje proporcje brzmienia pomiędzy kilkoma planami muzycznymi,
 - b) polifonię 3-głosową,
 - c) doskonali umiejętność prowadzenia dwóch głosów jedną ręką,
 - d) opanowuje kolejne struktury polirytmiczne;

- 6) posługuje się różnorodną pedalizacją, podejmuje próby stosowania pedału wibracyjnego;
- 7) doskonalą technikę gry a vista;
- 8) prawidłowo gra wszystkie gamy i pasaże tak jak w poprzedniej klasie, a także:
 - gamy durowe i molowe w podwójnych tercjach legato w ruchu równoległym w obrębie czterech oktafów;
 - gamy durowe i molowe w podwójnych oktafach portato w obrębie dwóch oktafów.

3. Kształtowanie wrażliwości muzycznej i estetycznej

Uczeń:

- 1) interpretuje utwory muzyczne zgodnie z ich stylem, charakterem i budową formalną, szczególnie uwzględniając zgodnie ze wskazówkami nauczyciela:
 - a) estetykę brzmienia,
 - b) kształtowanie formy w czasie: prawidłowy rytm, pulsację, tempo finalne, różnice agogiczne,
 - c) kształtowanie napięć muzycznych w melodyce,
 - d) artykulację,
 - e) dynamikę,
 - f) stosunek planów (perspektywę brzmienia),
 - g) przebieg harmoniczny utworu,
 - h) właściwe frazowanie,
 - i) ornamentykę,
 - j) pedalizację;
- 2) podejmuje próby świadomego przekazania treści muzycznej utworu, wykorzystując wyobraźnię brzmieniową i ekspresję wypowiedzi;
- 3) wykonuje zróżnicowaną stylistycznie literaturę fortepianową z różnych epok: baroku, klasycyzmu, a także do wyboru: romantyzmu, impresjonizmu i współczesności (XX i XXI wieku);
- 4) prawidłowo i ze zrozumieniem przedstawia formy muzyczne wybrane spośród następujących grup:
 - utwory polifoniczne,
 - klasyczny cykl sonatowy (do wyboru np.: sonatę, koncert), rondo, wariacje,
 - etiudy, utwory wirtuozowskie,
 - utwory kantylenowe, miniatury i duże formy romantyczne;
- 5) poprawnie wykonuje z pamięci podczas występów publicznych przygotowany program.

4. Przygotowanie do samodzielnej pracy nad grą i repertuarem

Uczeń podczas ćwiczenia w domu:

- 1) kontroluje prawidłową postawę przy instrumencie;
- 2) pracuje świadomie nad rozwijaniem środków wykonawczych;
- 3) doskonalą umiejętność wykonawczą w pracy nad interpretacją utworów;

- 4) stale pracuje nad doskonaleniem sposobów wydobywania dźwięku;
- 5) prawidłowo odczytuje nowy utwór muzyczny;
- 6) rozumie pojęcia muzyczne, podejmuje próby samodzielnego określenia charakteru utworu oraz zastosowania odpowiednich środków wyrazu;
- 7) stara się samodzielnie pokonywać problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjno-muzyczne;
- 8) koryguje popełniane błędy.

5. Przygotowanie do publicznej prezentacji muzyki

Uczeń:

- 1) podejmuje próbę przekazu treści muzycznej wykonywanego utworu podczas publicznego występu;
- 2) zna i stosuje różnorodne sposoby pamięciowego opanowania utworów muzycznych;
- 3) stara się odpowiednio reagować na błędy i sprawnie je korygować podczas występu;
- 4) utrzymuje w gotowości wykonawczej wybrane utwory;
- 5) dokonuje analizy występu i oceny wykonanych utworów;
- 6) stosuje podstawowe zasady obycia estradowego i kryteria doboru ubioru.

6. Aktywny udział w popularyzacji kultury muzycznej

Uczeń:

- 1) uczestniczy w planowaniu i realizacji przedsięwzięć muzycznych na terenie szkoły i poza nią;
- 2) rozwija umiejętność współpracy z innymi i tworzenia dobrych relacji;
- 3) występuje podczas audycji muzycznych i koncertów na terenie szkoły i poza nią.

KLASA V

1. Zdobywanie wiedzy o muzyce

Uczeń:

- 1) zna zasady budowy i wydobywania dźwięku fortepianu oraz jego historycznych prototypów: klawikordu, klawesynu i pianoforte;
- 2) analizuje utwór muzyczny wykorzystując wiedzę z przedmiotów ogólnomuzycznych;
- 3) zna oznaczenia dynamiczne, artykulacyjne, agogiczne i interpretacyjne (w tym oznaczenia włoskie);
- 4) rozpoznaje i definiuje cechy charakterystyczne budowy formalnej wykonywanych i słyszanych utworów, np.: fuga, suita, forma sonatowa, rondo, wariacje, koncert, etiuda, miniatura i duża forma romantyczna;
- 5) rozpoznaje cechy charakterystyczne stylu epoki i kompozytora wykonywanych i słyszanych utworów; rozróżnia utwory epok: baroku, klasycyzmu, romantyzmu, impresjonizmu, muzyki współczesnej;
- 6) samodzielnie dociera do potrzebnych informacji, w tym z wykorzystaniem technologii informacyjnej i komunikacyjnej.

2. Rozwój techniki gry na fortepianie

Uczeń:

- 1) prawidłowo wydobywa i kształtuje dźwięk we wszystkich rejestrach, ze szczególnym uwzględnieniem:
 - a) estetyki brzmienia,
 - b) wrażliwości na barwę,
 - c) szerokiej skali dynamicznej,
 - d) różnorodnych sposobów jego wydobywania,
 - e) wyrównania brzmienia;
- 2) na miarę swoich możliwości wykorzystuje elementy techniki gry w sposób wirtuozowski;
- 3) doskonali synchronizację pracy rąk we wszystkich typach faktury, niezależność rąk oraz sprawność techniczną lewej ręki;
- 4) różnicuje artykulację w następujących technikach gry:
 - a) palcowej,
 - b) pasażowej,
 - c) dwudźwiękowej,
 - d) oktavowej,
 - e) akordowej,
 - f) repetycyjnej,
 - g) kantylenowej,
 - h) przerzuty, skoki,
 - i) ozdobniki, (np.: tryle, arpeggio, glissando, tremolo);
- 5) prawidłowo realizuje fakturę homofoniczną i polifoniczną;

- a) zachowuje właściwe proporcje brzmienia pomiędzy kilkoma planami muzycznymi,
- b) polifonię 3- i 4-głosową,
- c) doskonali umiejętność prowadzenia kilku głosów jedną ręką,
- d) opanował pełen zakres struktur polirytmicznych;
- 6) posługuje się różnorodną pedalizacją w tym pedałem wibracyjnym, stosuje półpedał;
- 7) doskonali technikę gry a vista;
- 8) prawidłowo gra wszystkie gamy i pasaże tak jak w poprzedniej klasie, a także:
 - gamy durowe i molowe w podwójnych tercjach oburącz w ruchu równoległym w obrębie czterech oktaw;
 - gamy durowe i molowe w podwójnych oktawach portato i staccato oburącz w ruchu równoległym;
 - gamy chromatyczne w podwójnych tercjach małych i wielkich oburącz, w ruchu równoległym.

3. Kształtowanie wrażliwości muzycznej i estetycznej

Uczeń:

- 1) interpretuje utwory muzyczne zgodnie z ich stylem, charakterem i budową formalną, szczególnie uwzględniając zgodnie ze wskazówkami nauczyciela:
 - a) estetykę brzmienia,
 - b) kształtowanie formy w czasie : prawidłowy rytm, pulsację, tempo finalne, różnice agogiczne, tempo rubato i inne,
 - c) kształtowanie napięć muzycznych w melodyce,
 - d) artykulację,
 - e) dynamikę,
 - f) stosunek planów (perspektywę brzmienia),
 - g) zróżnicowaną barwę dźwięku,
 - h) przebieg harmoniczny utworu,
 - i) właściwe frazowanie,
 - j) ornamentykę,
 - k) pedalizację;
- 2) podejmuje próby świadomego przekazania treści muzycznej utworu, wykorzystując wyobraźnię brzmieniową, ekspresję wypowiedzi, emocje i intelekt;
- 3) wykonuje zróżnicowaną stylistycznie literaturę fortepianową z różnych epok: baroku, klasycyzmu, a także do wyboru: romantyzmu, impresjonizmu i współczesności (XX i XXI wieku);
- 4) prawidłowo i ze zrozumieniem przedstawia formy muzyczne wybrane spośród następujących grup:
 - utwory polifoniczne,
 - klasyczny cykl sonatowy (do wyboru np.: sonatę, koncert), rondo, wariacje,
 - etiudy, utwory wirtuozowskie,
 - utwory kantylenowe, miniatury i duże formy romantyczne;
- 5) poprawnie wykonuje z pamięci podczas występów publicznych przygotowany program.

4. Przygotowanie do samodzielnej pracy nad grą i repertuarem

Uczeń podczas ćwiczenia w domu:

- 1) kontroluje prawidłową postawę przy instrumencie;
- 2) pracuje świadomie nad rozwijaniem środków wykonawczych;
- 3) doskonali umiejętności wykonawcze w pracy nad interpretacją utworów;
- 4) stale pracuje nad doskonaleniem sposobów wydobywania dźwięku;
- 5) prawidłowo odczytuje nowy utwór muzyczny;
- 6) rozumie pojęcia muzyczne, samodzielnie określa charakter utworu oraz stosuje odpowiednie środki wyrazu;
- 7) stara się samodzielnie pokonywać problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjno-muzyczne;
- 8) koryguje popełniane błędy.

5. Przygotowanie do publicznej prezentacji muzyki

Uczeń:

- 1) podejmuje próbę przekazu treści muzycznej wykonywanego utworu podczas publicznego występu;
- 2) zna i stosuje różnorodne sposoby pamięciowego opanowania utworów muzycznych;
- 3) stara się odpowiednio reagować na błędy i sprawnie je korygować podczas występu;
- 4) utrzymuje w gotowości wykonawczej wybrane utwory;
- 5) dokonuje analizy występu i oceny wykonanych utworów;
- 6) stosuje podstawowe zasady obycia estradowego i kryteria doboru ubioru.

6. Aktywny udział w popularyzacji kultury muzycznej

Uczeń:

- 1) uczestniczy w planowaniu i realizacji przedsięwzięć muzycznych na terenie szkoły i poza nią;
- 2) rozwija umiejętność współpracy z innymi i tworzenia dobrych relacji;
- 3) uczestniczy w różnych formach aktywności muzycznej, propagujących kulturę muzyczną na terenie szkoły i poza nią.

KLASA VI

1. Zdobywanie wiedzy o muzyce

Uczeń:

- 1) zna ogólne zasady budowy i wydobywania dźwięku fortepianu oraz jego historycznych prototypów: klawikordu, klawesynu i pianoforte;
- 2) analizuje utwór muzyczny, wykorzystując wiedzę z przedmiotów ogólnomuzycznych;
- 3) zna oznaczenia dynamiczne, artykulacyjne, agogiczne i interpretacyjne (w tym oznaczenia włoskie);
- 4) rozpoznaje i definiuje cechy charakterystyczne budowy formalnej utworów, np.: fuga, suita, forma sonatowa, cykl sonatowy, rondo, wariacje, koncert, etiuda, miniatura i duża forma romantyczna;
- 5) rozpoznaje i wymienia cechy charakterystyczne stylu epoki i kompozytora wykonywanych utworów np. technika imitacyjna w polifonii barokowej, faktura homofoniczna w utworach klasycznych, tempo rubato i oddech w romantycznej kantylenie, wykorzystanie kolorystyki brzmienia w impresjonizmie;
- 6) samodzielnie dociera do informacji, w tym z wykorzystaniem technologii informacyjnej i komunikacyjnej.

2. Rozwój techniki gry na fortepianie

Uczeń:

- 1) prawidłowo wydobywa i kształtuje dźwięk we wszystkich rejestrach, ze szczególnym uwzględnieniem:
 - a) estetyki brzmienia,
 - b) wrażliwości na barwę,
 - c) szerokiej skali dynamicznej,
 - d) różnorodnych sposobów jego wydobywania,
 - e) wyrównania brzmienia;
- 2) wykorzystuje elementy techniki gry w sposób wirtuozowski;
- 3) swobodnie i elastycznie posługuje się aparatem gry ze szczególnym uwzględnieniem synchronizacji pracy rąk we wszystkich typach faktury, niezależności rąk oraz sprawności technicznej lewej ręki;
- 4) gra różnorodną artykulacją w następujących technikach gry:
 - a) palcowej,
 - b) pasażowej,
 - c) dwudźwiękowej,
 - d) oktaawowej,
 - e) akordowej,
 - f) repetycyjnej,
 - g) kantylenowej,
 - h) przerywanej, skoki,
 - i) ozdobniki, (np.: tryle, arpeggio, glissando, tremolo);

- 5) prawidłowo realizuje fakturę homofoniczną i polifoniczną:
 - a) proporcje brzmienia pomiędzy kilkoma planami muzycznymi,
 - b) polifonia 3- i 4-głosowa,
 - c) prowadzenie kilku głosów jedną ręką,
 - d) opanowanie pełnego zakresu struktur polirytmicznych;
- 6) posługuje się różnorodną pedalizacją m.in. półpedały, pedały wibracyjny;
- 7) doskonali technikę gry a vista;
- 8) prawidłowo gra wszystkie gamy i pasaże: majorowe oraz minorowe harmoniczne i melodyczne w pozycjach oktawy, tercji, seksty i decymy oraz podwójnych tercjach; odpowiednie do nich pasaże toniczne z przewrotami mieszane, pasaże oparte na czterodźwiękach dominanty septymowej i akordach septymowych zmniejszonych z przewrotami mieszane, gamy chromatyczne w pozycjach i podwójnych tercjach.

3. Kształtowanie wrażliwości muzycznej i estetycznej

Uczeń:

- 1) interpretuje utwory muzyczne zgodnie z ich stylem, charakterem i budową formalną, szczególnie uwzględniając:
 - a) estetykę brzmienia,
 - b) kształtowanie formy w czasie : prawidłowy rytm, pulsację, tempo finalne, różnice agogiczne, tempo rubato i inne,
 - c) kształtowanie napięć muzycznych w melodyce,
 - d) artykulację,
 - e) dynamikę,
 - f) stosunek planów (perspektywę brzmienia),
 - g) zróżnicowaną barwę dźwięku - kolorystykę (m.in. efekty impresjonistyczne),
 - h) przebieg harmoniczny utworu,
 - i) właściwe frazowanie,
 - j) ornamentykę,
 - k) pedalizację;
- 2) świadomie przekazuje treść muzyczną utworu, wykorzystując wyobraźnię brzmieniową, ekspresję wypowiedzi, emocje i intelekt;
- 3) wykonuje literaturę fortepianową z różnych epok muzycznych i w różnych stylach: baroku, klasycyzmu, romantyzmu, impresjonizmu i współczesności (XX i XXI wieku);
- 4) prawidłowo i ze zrozumieniem przedstawia różne formy muzyczne: utwory polifoniczne, klasyczny cykl sonatowy (do wyboru np.: sonatę, koncert), rondo, wariacje, etiudy, utwory wirtuozowskie, utwory kantylenowe, miniatury i duże formy romantyczne;
- 5) poprawnie wykonuje z pamięci podczas występów publicznych następujący program: trzy etiudy lub inne utwory wirtuozowskie (w tym co najmniej jedna etiuda F. Chopina) uwzględniające technikę: palcową obu rąk, podwójnych dźwięków i oktaw; utwór polifoniczny (do wyboru: preludium i fuga J.S. Bacha lub inna forma cykliczna w całości); sonatę klasyczną w całości; utwór F. Chopina, utwór dowolny

(do wyboru: romantyczny, neoromantyczny, impresjonistyczny lub współczesny) oraz koncert (do wyboru: całość, część I lub II i III); dopuszcza się wykonanie z nut muzyki skomponowanej po 1950 roku.

4. Przygotowanie do samodzielnej pracy nad grą i repertuarem

Uczeń podczas ćwiczenia w domu:

- 1) kontroluje prawidłową postawę przy instrumencie;
- 2) pracuje świadomie nad rozwijaniem środków wykonawczych;
- 3) doskonali umiejętności wykonawcze w pracy nad interpretacją utworów;
- 4) stale pracuje nad doskonaleniem sposobów wydobywania dźwięku;
- 5) prawidłowo odczytuje nowy utwór muzyczny;
- 6) rozumie pojęcia muzyczne, samodzielnie określa charakter utworu oraz stosuje odpowiednie środki wyrazu;
- 7) samodzielnie pokonuje problemy techniczno-wykonawcze i interpretacyjno-muzyczne;
- 8) koryguje popełniane błędy.

5. Przygotowanie do publicznej prezentacji muzyki

Uczeń:

- 1) posiada umiejętność przekazu treści muzycznej wykonywanego utworu podczas publicznego występu;
- 2) posługuje się różnorodnymi sposobami pamięciowego opanowania utworów muzycznych;
- 3) potrafi odpowiednio reagować na błędy i sprawnie je korygować podczas występu;
- 4) utrzymuje w gotowości wykonawczej wybrane utwory;
- 5) współpracuje z innym instrumentalistą lub orkiestrą podczas prezentacji koncertu fortepianowego;
- 6) dokonuje oceny krytycznej wykonanych utworów;
- 7) stosuje podstawowe zasady obycia estradowego.

6. Aktywny udział w popularyzacji kultury muzycznej

Uczeń:

- 1) planuje i realizuje przedsięwzięcia muzyczne;
- 2) rozwija umiejętność współpracy z innymi i tworzenia dobrych relacji;
- 3) bierze udział w różnych formach aktywności muzycznej (audycje, koncerty, kursy i inne).